

НОВОСТИ ИЗ ЕУ

UDK: 343.155:061.1
Bibliid 1451-3188, 10 (2011)
Год X, бр. 35–36, стр. 248–258
Изворни научни рад

Мр Ирина ЖАРИН¹

ПОСТЛИСАБОНСКИ СИСТЕМ КОМИТОЛОГИЈЕ

ABSTRACT

Before the Lisbon Treaty entered into force, the European Commission implementation of a vast amount of European legislation was overseen by Member States experts committees through the so-called “comitology” system. The Lisbon Treaty has the aim not to only replace comitology with “delegated acts”, which come under parliamentary control, but also to enhance transparency and democratic control that the comitology system lacked before. Although this might seem as a way to simplify the whole procedure, a lot still remains to be seen whether it would essentially contribute to the quality of the adopted legal acts.

Key words: European Union, Lisbon Treaty, institutional order, comitology system, committees, decision-making, legislator, delegated acts, measures for implementation of acts.

1) УВОД

Од тренутка настанка до данас, систем комитологије је неколико пута био подложен променама. Ступањем на снагу Уговора из Лисабона наступила је нова ревизија система комитологије која је, у поређењу са претходним променама, овог пута значајне новине увела не само у правној основи и процедурама већ и у институционалној равнотежи и

¹ Форум за међународне односе Европског покрета у Србији, E-mail: irina_zarin@hotmail.com

отвореношћу институционалног система ка интересима свих корисника. Суштинска природа комитологије открива се тек након деценија њеног функционисања и увођења новог постлисабонског система доношења одлука. Доношењем тзв. техничких аката односно нелегислативних аката којима су допуњивани или прецизирани свеобухватни правни акти указано је да управо уређивање појединих „техничких детаља” представља решавање кључних питања који се крију иза термина економија, производња, конзумирање, здравље, цене и слично. Досадашње искуство показало је да је све чешћа непрецизност директива утицала на растући значај комитологије па самим тим и усложњавање процеса одлучивања на нивоу Европске комисије. Нови систем комитологије управо настоји да на самом почетку законодавног процеса смањи могућност доношења непрецизних директива које би захтевале непрегледан број допунских правних аката. Са друге стране, уколико природа материје захтева доношење већег броја техничких аката, којима се допуњава и/или прецизира основни акт, онда се тежи доношењу концизних мера којима ће се то питање уредити. Уговор из Лисабона поделио је досадашњи систем комитологије на два режима за делегирање овлашћења Европској комисији у процесу одлучивања: режим доношења делегираних аката (чл.290 УоЕУ) и режим доношења мера за спровођење аката (чл.291 УоЕУ).² За разлику од прелисабонског периода где се Европска комисија у доношењу законских аката и мера у потпуности ослањала на рад комитолошких комитета, постлисабонски период познаје ограничено правно и тематско деловање комитолошких комитета. У том смислу поставља се питање да ли ће Европска комисија бити физички у могућности да за далеко краћи временски рок са много мање ресурса постигне ефективније резултате кроз наизглед поједностављену процедуру рада.

II) ОСНОВНЕ ОДЛИКЕ СИСТЕМА „КОМИТОЛОГИЈЕ”

Термин „комитологија” је вишезначног карактера и најчешће се њиме настоји описати систем, метод и/или процедура одлучивања на нивоу Европске комисије. Комитологија као систем представља умрежену скупину тематских радних група тзв. „комитета” који помажу Европској комисији да примењује овлашћења које су јој делегирани законодавци односно Савет ЕУ и Европски парламент. Комитологија као метод представља начин доношења

² Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007, Official Journal of the EU, 2007/C 306/01. <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:EN:HTML>.

одлука у оквирима и у складу са овлашћењима која су додељена Европској комисији. Европска комисија је чл. 202 Уговора о ЕУ задужена да спроводи европско законодавство на комунитарном нивоу.³ Кључни разлози за делегирање извршних овлашћења Комисији су: брзина, флексибилност, ефикасност, контрола и техничке одлуке.⁴ У пракси, сваки легислативни инструмент одређује опсег моћи примене који су Савет ЕУ и Европски парламент пренели на Европску комисију. У том смислу, УоЕЗ омогућава да Европској комисији у раду помажу комитети у складу са процедуром „комитологијом”. Комитети представљају форуме за дискусију, сачињавају их представници држава чланица и њима председава представник Европске комисије. Комитети су укључени у све фазе легислативног процеса с обзиром да Европска комисија редовно консултује комитете експерата пре израде нацрта легислативе. Комитети омогућавају дијалог Европске комисије са националним администрацијама пре усвајања мера за спровођење аката при чему Комисија настоји да те мере одразе што је више могуће ситуацију у свакој земљи индивидуално. Тако је процедура комитологије одувек представљала балансирање између осетљивог карактера мера и количине контроле законодавца над тим мерама. Односи Европске комисије и комитета засновани су на моделу који је садржан у Одлуци Савета о комитологији, а којом се омогућава да Европски парламент надгледа примену легислативних инструмената усвојених процедуром саодлучивања.⁵ Поред Европске комисије, која је главни законодавни орган на нивоу ЕУ, Савет ЕУ и Европски парламент, такође, учествују у процесу одлучивања те све три институције располажу обиљем „помоћних тела” односно комитета који служе превасходно олакшавању процеса спровођења закона у дело. За разлику од комитета у оквиру Европске комисије које сачињавају државни службеници земаља чланица, службеник Комисије (најчешће ранга директора или шефа одсека) председава састанцима,

³ Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007, Official Journal of the EU, 2007/C 306/01, Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:EN:HTML>.

⁴ M.Kaeding and A.Hardacre, *The execution of delegated powers after Lisbon*, EUI Working papers, Robert Schuman Centre for Advanced Studies 2010/85, Интернет: http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/14956/RSCAS_2010_85.pdf?sequence=1.

⁵ Council Decision amending Decision 1999/468/EC laying down the procedures for the exercise of implementing powers conferred on the Commission (2006/512/EC), Official Journal of the EU, L200/11, 17.7.2006, Интернет: [http://www.czso.cz/csu/eu.nsf/i/council_decision_on_comitology_2006_512_ec/\\$File/Comitology%20Decision%20512-2006.pdf](http://www.czso.cz/csu/eu.nsf/i/council_decision_on_comitology_2006_512_ec/$File/Comitology%20Decision%20512-2006.pdf).

комитете на нивоу Савету ЕУ сачињавају експерти и њима председава државни службеник земље која у том тренутку председава ЕУ, а код Европског парламента комитете сачињавају европски посланици односно припадници различитих политичких групација. Први тзв. „комитолошки комитет” успостављен је 1962. године након што је Савет ЕУ усвојио прву основну уредбу о пољопривреди која се тичала житарица и меса. У то време комитолошки комитети били су познати као „управни комитети” и они су омогућавали Европској комисији да предузима хитне мере за управљање пољопривредом докле год се квалификована већина држава чланица није противила предлогу Комисије. У случају неслагања, досије би преузео Савет ЕУ и амандирао га са квалификованом већином. Током времена, систем се ширио и обухватао све већи број области попут царинске уније, трговине, транспорта, јединственог тржишта и др. Систем је посебно добио на значају формирањем Европског унутрашњег тржишта који је поред реформе институција био један од кључних приоритета Делорове II комисије. Наиме, Ж. Делор је именован за председника Европске комисије 1985. године када је институционални поредак Европске економске заједнице био у тешком положају што је било узроковано све чешћем прибегавању једногласности у процесу одлучивања. Уз подршку Немачке и Француске, Делор се фокусирао на реформу институционалног система ЕУ и успостављање Јединственог унутрашњег тржишта. Обе реформе биле су блиско повезане тим пре што је Јединственим актом било омогућено формирање Јединственог унутрашњег тржишта у оквиру којег би слободно циркулисале роба, капитал, људи и услуге. За то је било неопходно израдити преко 300 директива од којих је на крају 270 било усвојено уз подједнако велики број пратећих техничких аката.⁶ Овај задатак био је препуштен систему комитологије који је до јула 2006. обухватао две групе комитета: управни (пре свега за управљање пољопривредним тржиштима) и регулаторни (уређују техничке мере везане за јединствено тржиште).

Током времена комитологија је споро напредовала од система за доношење техничких одлука ка систему који доноси све значајније одлуке те се наметнула потребе екстензивније контроле рада.

III) ПОСТЛИСАБОНСКИ СИСТЕМ КОМИТОЛОГИЈЕ

Само у 2009. години систем комитологије чинило је 266 комитолошких комитета, одржано је 894 комитолошких састанака и усвојено је 1808 мера за

⁶ Comitology in the EU decision-making process, European Training Institute, Интернет: http://www.e-t-i.be/client/Chapter_IV.pdf.

спровођење аката.⁷ Од 2009. па надаље, број комитолошких комитета биће значајно смањен на шта указују чл. 290 и 291 УоЕУ.⁸ Први део (чл.290) садржи опис делегираних аката којима се уређују осетљива политичка питања (за законодавце) општег карактера. „Делегирани акт је нелегислативни акт којим Комисија допуњује или амандира одређене несуштинске елементе законодавног акта”.⁹ Делегирани акти се доносе на основу заједничког разумевања без помоћи комитолошких комитета док се о циљу, садржају, опсегу и трајању одлучује од случаја до случаја у сваком законодавном акту. Овом мером Европска комисија може да допуни, амандира или избрише несуштинске елементе легислативног акта док законодавци могу да се супротставе индивидуалним мерама по било којој основи и могу опозвати све делегиране моћи Комисије. Други део (чл. 291) чине мере за спровођење аката код којих је задржан стари комитолошки принцип доношења и извршавања нелегислативних мера. За разлику од делегираног акта који је дефинисан на основу свог опсега и последица, мере за спровођење аката су одређене потребом утврђивања једнообразних услова за њихову примену. Главни аспекти ових мера огледају се у рутинској примени европског законодавства од стране Европске комисије у оквирима које прописује обавезујући акт Уредбе о мерама за спровођење аката.¹⁰ Овим мерама се могу спровести само јасно дефинисани задаци, општег или индивидуалног опсега утврђени саветодавном или истраживачком процедуром комитолошких комитета.

У прелисабонском периоду комитети су функционисали на основу неколико процедура: саветодавна, управна, регулаторна, регулаторна са правом испитивања и заштитна. Уговором из Лисабона предвиђена је употреба само две процедуре: саветодавна и истраживачка. Саветодавна се,

⁷ M.Kaeding and A.Hardacre, *The execution of delegated powers after Lisbon*, EUI Working papers, Robert Schuman Centre for Advanced Studies 2010/85, Интернет: http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/14956/RSCAS_2010_85.pdf?sequence=1.

⁸ Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007, *Official Journal of the EU*, 2007/C 306/01, Интернет:<http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:EN:HTML>.

⁹ Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007, *Official Journal of the EU*, 2007/C 306/01, Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:EN:HTML>.

¹⁰ Regulation (EU) No. 182/2011 of the European Parliament and of the Council laying down the rules and general principles concerning mechanisms for control by Member States of the Commission's exercise of implementing powers, *Official Journal of the EU*, L55/13, 28.2.2011, Интернет:<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:055:0013:0018:EN:PDF>.

као и раније, користи за ниско осетљиве случајеве попут одобрења за финансирање и зајмове док истраживачка у основи замењује управну и регулаторну процедуру. Процедура истраживања задржала је исти систем гласања по којем Европска комисија треба да обезбеди квалификовану већину у прилог усвајања одређене мере за спровођење аката. Европски парламент има „право испитивања” нацрта мера за спровођење аката, а о којима су се процедуром саодлучивања изјаснили Савет ЕУ и Европски парламент. „Право испитивања” омогућава Европском парламенту да у року од месец дана изрази неслагање са мерама уколико сматра да је Европска комисија премашила своја овлашћења. Као додатак овим главним процедурама, нова Уредба о комитологији предвиђа још две процедуралне могућности: изузетне околности и моментално примењиве мере. У првом случају Европска комисија може усвојити мере али их мора одмах поднети Комитету за жалбе. У другом случају, Европска комисија може усвојити мере које моментално примењује, али не дуже од шест месеци.

Европском парламенту се достављају четири врсте докумената: агенде састанака комитолошких комитета, нацрт мера за спровођење (само ако је усвојен основни правни акт саодлучивањем), резиме извештаја са комитолошких комитета, списак националних представника и резиме резултата гласања. Поред тога, Европском парламенту могу бити достављени за информацију и радни документи, студије, доприноси националних власти и др. Поверљиви документи се објављују само уз сагласност аутора с тим да Европска комисија одлучује од случаја до случаја да ли ће одређени поверљиви документ бити доступан јавности. Након усвајања, већина мера за спровођење, које су имале поверљиви карактер у форми нацрта, доступне су јавности путем регистра докумената Европске комисије. Очекује се да би поменуте промене могле допринети: успостављању транспарентније комитологије (нарочито у погледу делегираних аката), увећавању могућности изазова које би могли наметнути Европски парламент и Савет ЕУ, успоравању усвајања делегираних аката с обзиром да додатна контрола захтева више времена, увећавању дискусије о делегираним актима и мерама за спровођење аката у фази саодлучивања и отварању простора за јаче лобирање делегираних аката.

IV) ДЕЛЕГИРАНИ АКТИ И МЕРЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ АКАТА

Европска комисија сваке године доноси око 2000 посебних мера нелегислативне природе за спровођење европског законодавства. Једна од идеја у позадини формирања новог комитолошког система је

поједностављење политичко-правне структуре процеса доношења одлука. Постоје три врсте нелегислативних мера: мере директно садржане у Уговору о ЕУ, делегирани акти и мере за спровођење легислативних аката. Поменуће категорије нелегислативних аката имају одређену концепцијску логику али и проблеме у вези са суштинским разликовањем природе делегираних аката и мера за спровођење аката, као и проблем њиховог слабог извршавања. Истовремено ова два проблема се могу сврстати у групу политичких и правних питања која су већ отворила полемику у европском форуму. Поједини правни стручњаци централизовали су суштинско разликовање природе ове две врсте нелегислативних аката у актуелној дебати о дефинисању главних елемената ових мера. У основи делегираног акта и мера за спровођење аката је чињеница да обе врсте аката на неки начин допуњују основни законодавни акт. Поједини европски аналитичари нуде као решење тумачење да је делегирани акт сваки нелегислативни акт који не додаје нове елементе у основни законодавни акт али га детаљније разрађује, док су мере за спровођење мера оне мере које по другим инстанцама допуњују детаљима одређена питања. Категорија делегираних аката је предвиђена за осетљива питања, који амандирају, бришу, или додају несуштинске елементе законодавном акту нпр. додавање супстанце анексу забрањених производа. Због осетљивости питања, законодавац даје додатна овлашћења Комисији ради брзине и ефикасности у доношењу делегираних аката, а заузврат задржава већу контролу над радом Комисије. Ова категорија замењује актуелну регулаторну процедуру са испитивањем, а најзначајнија промена је та што су комитолошки комитети укинута. То значи да ће Европска комисија убудуће своје делегиране акте представљати истовремено и Савету ЕУ и Европском парламенту без консултовања комитета. Велика је вероватноћа да ће Европска комисија потражити неки вид помоћи коју су јој раније пружали комитолошки комитети, групе стручњака, агенције и други извори у изради нацрта делегираног акта. Сваки основни законодавни акт ће обухватити циљеве, садржај, опсег и трајање делегираних аката по принципу од случаја од случаја. То значи да се модалитети делегираног акта могу разликовати унутар сваког дела легислативе чинећи их предметом расправе током завршних етапа преговора саодлучивањем Савета ЕУ и Европског парламента. Нова правила предвиђају да или Савет ЕУ или Европски парламент могу самостално да се успротиве делегираном акту по било којој основи или да одузму делегирано право Европској комисији. Пресудна улога Савета ЕУ замењена је увођењем Комитета за жалбе који сачињавају представници држава чланица, а којим

председава Европска комисија. Право Савета ЕУ и Европског парламента да ветирају индивидуалне делегиране акте по било којој основи може довести до ближег испитивања, интензивнијег лобирања, а за последицу веће противљење друге стране. Додатно право одузимања делегираног права, иако се можда неће често употребљавати, засениће сваке преговоре у којима је макар један законодавац постао незадовољан радом Европске комисије. Мере за спровођење аката (чл.291), са друге стране, су наставак правила које производи „традиционална комитологија” у којој је Европска комисија овлашћена да примењује европско законодавство под надзором комитолошког комитета сачињеног од представника држава чланица. Комитети се не мењају али је другачија процедура по којој функционишу јер се сада примењују само саветодавна и истраживачка функција. Промена процедуре за доношење мера за спровођење аката је побољшала регулаторни пејзаж за Европску комисију дајући јој значајну флексибилност по питању примене мера које „немају мишљење” приликом гласања у комитетима. Европски парламент и Савет ЕУ имају необавезујуће право испитивања док Савет ЕУ задржава крајњу моћ доношења одлука у осетљивим случајевима кроз жалбени комитет. Нејасно одређење нелегислативних мера отвара простор за политичке изазове који би настали инсистирањем Европског парламента да се законодавство усваја доношењем делегираних аката док би Савет ЕУ тражио сасвим супротно. Комитолошки систем пре Уговора из Лисабона познавао је одређене случајеве „политизованих” нелегислативних мера, али чак и у тим ситуацијама неопходно је знати докле сеже граница политизације и у којим случајевима је она правно одржива. Извршавање делегираних аката и мера за спровођење аката зависи од институционалног односа главних законодавних органа односно Европске комисије, Европског парламента и Савета ЕУ. Имајући у виду претходно изнете новине које је Уговор из Лисабона донео у области комитологије по питању овлашћења појединих европских институција, уочава се већи простор за утицај Европског парламента на време неопходно за доношење и извршавање нелегислативних мера.¹¹

¹¹ The EIPA essential guide to new comitology, http://www.eipa.eu/files/publications/Comitology_Brochure_web.pdf.

VI) ИЗБОРИ

- Europa Glossary, http://europa.eu/scadplus/glossary/experts_committees_en.htm
- What is comitology and does it still have a role under Lisbon Treaty?, European Parliament, Интернет: http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?language=EN&type=IM-PRESS&reference=20100406STO72095_6.4.2010.
- Comitology in the EU decision-making process, European Training Institute, Интернет: http://www.e-t-i.be/client/Chapter_IV.pdf.
- Delegated and implementing acts: the New Comitology, EurActiv, Интернет: <http://www.euractiv.com/en/future-eu/delegated-and-implementing-acts-new-comitology-analysis-501001>, 5.1.2011.
- The EIPA essential guide to new comitology, http://www.eipa.eu/files/publications/Comitology_Brochure_web.pdf.
- M.Kaeding and A.Hardacre, *The execution of delegated powers after Lisbon*, EUI Working papers, Robert Schuman Centre for Advanced Studies 2010/85, Интернет: http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/14956/RSCAS_2010_85.pdf?sequence=1.
- M.Kaeding and A.Hardacre, *A shift in the balance of power*, European Voice, Интернет: <http://www.europeanvoice.com/article/imported/a-shift-in-the-balance-of-power/69913.aspx>, 13.1.2011.
- M.Kaeding and A.Hardacre. *Keeping a supervisory role*, European Voice, Интернет: <http://www.europeanvoice.com/article/imported/keeping-a-supervisory-role/69914.aspx>, 13.1.2011.
- Council Decision amending Decision 1999/468/EC laying down the procedures for the exercise of implementing powers conferred on the Commission (2006/512/EC), *Official Journal of the EU*, L200/11, 17.7.2006, Интернет: [http://www.czso.cz/csu/eu.nsf/i/council_decision_on_comitology_2006_512_ec/\\$File/Comitology%20Decision%20512-2006.pdf](http://www.czso.cz/csu/eu.nsf/i/council_decision_on_comitology_2006_512_ec/$File/Comitology%20Decision%20512-2006.pdf).
- Comitology, Eurofond, Интернет: <http://www.eurofound.europa.eu/areas/industrialrelations/dictionary/definitions/comitology.htm>.
- Comitology register, European Commission, Интернет: <http://ec.europa.eu/transparency/regcomitology/index.cfm?do=FAQ.FAQ>.
- Standard rules of procedure — Council Decision 1999/468/EC — Rules of procedure for the ... committee, *Official Journal* C 038, 06/02/2001 P. 0003 – 0005, Интернет: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001Y0206\(01\):EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001Y0206(01):EN:HTML).

- D.Gueguen and V.Marissen, *The Comitology reform*, Europolitics & European Training Institute, September 2007, Brussels.
- R.Watson, *Comitology changes increases EP's powers*, Europolitics, Интернет: <http://www.europolitics.info/institutions/comitology-changes-increase-ep-s-powers-art288889-33.html>, 17.1.2011.
- Council adopts new “comitology” rules, Council of the EU, PRESSE 23, no. 6378/11, 14.2.2011, Интернет: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/genaff/119270.pdf.
- Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007, *Official Journal of the EU*, 2007/C 306/01, Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:EN:HTML>.
- Entry into force of new comitology rules, Council of the EU, PRESSE 42, no.7070&11, 28.2.2011, Интернет: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/genaff/119516.pdf.
- Willis, *Commission accused of power grab under new EU rules*, EUObserver, 1.3.2011, Интернет: <http://euobserver.com/18/31895>.
- Regulation (EU) No. 182/2011 of the European Parliament and of the Council laying down the rules and general principles concerning mechanisms for control by Member States of the Commission's exercise of implementing powers, *Official Journal of the EU*, L55/13, 28.2.2011, Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:055:0013:0018:EN:PDF>.

VI) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Постлисабонски систем комитологије сачињавају два процеса доношења и извршавања делегираних аката односно мера за спровођење аката. У случају доношења делегираних аката предвиђено је да Европска комисија обавља цео посао сама у односу на ранији период када су јој помагали комитолошки комитети. Већина европских правника се слаже да ће овакав вид рада физички бити немогуће одржати и да ће Европска комисија у неком тренутку бити приморана да затражи одређени вид помоћи. С обзиром да УоЕУ нису предвиђена помоћна тела која би надгледала доношење и извршавање делегираних мера, постоји вероватноћа да ће се прибећи формирању нетранспарентних и тајних комитета односно радних група стручњака на *ad hoc* основи који нису заведени у комитолошки регистар, а чија би примарна улога била саветовање националних представника држава чланица. Уколико би дошло до примене оваквог решења за проблем

надгледања доношења и извршавања делегираних аката, сам карактер и улога нове врсте помоћног тела би могла носити са собом одређене изазове од значаја за Републику Србију. Поставља се питање који би стручњаци били ангажовани да саветују државе чланице и колико би се њихова стручна мишљења уважавала нарочито о политичко осетљивим питањима. У том смислу потребно је на међувладином нивоу интензивирати сарадњу на оперативно-техничком нивоу са оним државама чланицама које потенцијално могу проблематизовати питања билатералног карактера и тиме утицати на даље кораке у европској интеграцији Републике Србије. Са друге стране, било би значајно детаљно се упознати са новим комитолошким системом, процедуром и методом како би се пронашли евентуални канали за лобирање и утицање на збивања на комунитарном нивоу.